

10

evropski forum

MESEČNIK ZA EVROPSKE INTEGRACIJE

BROJ 10

OKTOBAR 2004.

GODINA DRUGA

PIROT: PROJEKT "EURO STAR BUS" U OKVIRU KAMPANJE "MOJ GRAD U EVROPI" EVROPSKOG POKRETA U SRBIJI

TEMA BROJA:

DVOSTRUKIM KOLOSEKOM U EVROPU

❖ Da li nas "dvostruki kolosek" vodi brže do EU-a:

Gordana Đurović, Radmila Milivojević, Milica Delević-Đilas

❖ Kako organizovati državu za EU?

❖ Ministarstvo ili kancelarija za evropske integracije: *Mihailo Crnobrnja*

❖ Rezolucija Skupštine Srbije o evropskim integracijama

❖ Ritam konsenzusa: *Jelica Minić*

Objavljeno kao dodatak
nedeljnika **VREME**
br. 721 od 28. oktobra 2004.

Savet EU-a o saradnji sa Haškim tribunalom i o "dvostrukom koloseku"

"Savet je sa dubokom zabrinutošću primio današnje izlaganje glavnog tužioca Tribunala za ratne zločine u Hagu, gospođe Karle del Ponte. Savet je podsetio na obećanje koje su zemlje iz regiona dale za vreme Forumu Zapadni Balkan, 9. decembra 2003, da će 'potpuno i bezuslovno saradivati sa Tribunalom, naročito u transferu u Hag optuženih koji su još uvek na slobodi, kao i u omogućavanju pristupa dokumentima i svedocima'. Savet je ponovio svoj poziv državama, naročito Srbiji i Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini, ali takođe i Hrvatskoj, da pruže svu moguću pomoć Tribunalu, naročito kako bi se bez odlaganja u Tribunal poslali Ratko Mladić, Radovan Karadžić i Ante Gotovina, kao i svi drugi optuženi begunci. Savet očekuje izveštaj tužioca Tribunala gospođe Del Ponte, Savetu bezbednosti UN-a u novembru 2004. Duži izostanak potpune i blagovremene saradnje sa Tribunalom ozbiljno bi ugrozio dalje kretanje ka EU-u."

"Savet je pozdravio rezultate misije visokog predstavnika Solane i kome-sara Patena u Beogradu. Savet je izrazio podršku pristupu 'dvostrukog koloseka', koji bi podrazumevao jedan sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, sa posebnim pregovorima sa republikama o trgovini, ekonomiji i možda o drugim važnim sektorskim politikama. Savet je potvrdio svoju privrženost ojačanoj državnoj zajednici Srbija i Crna Gora, na osnovu Ustavne povelje. Savet je pozdravio nameru Komisije da ponovo započne izveštaj o izvodljivosti sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. On je zatražio da političke vođe iskoriste pristup dvostrukog koloseka da bi doprineli pozitivnom rezultatu izveštaja o izvodljivosti početkom sledeće godine. Savet je podsetio da poštovanje međunarodnih obaveza, uključujući punu saradnju sa Tribunalom za ratne zločine u Hagu, ostaje ključ daljeg napretka u procesu ka integraciji u EU-u. U ovom svetlu, Savet je pozdravio nedavnu predaju gospodina Beare Tribunalu u Hagu i očekuje transfer u Hag svih drugih optuženih begunaca.

Savet pozdravlja obećanja Vlade Srbije od 8. septembra da će pojačati dijalog sa svim etničkim zajednicama i očekuje da se ova obećanja ostvare. EU će nastaviti da prati situaciju." (*Savet EU-a*, 11. 10. 2004)

Vlada Srbije za evropsku integraciju i regionalnu saradnju

"Strategija koju je tretirala ova Vlada i za koju uživa nepodeljenu podršku i Skupštine i društva, jeste orijentacija ka evropskim integracijama. Posle, u osnovi nepovoljnog, trećeg godišnjeg izveštaja Evropske komisije početkom ove godine o mestu državne zajednice Srbija i Crna Gora u procesu stabilizacije i pridruživanja i brojnih razgovora sa najodgovornijim funkcionerima Evropske unije, Vlada je prihvatila predlog Evropske komisije da se nastavak ovog procesa kreće u pravcu zaključivanja jednog sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, ali sporazuma koji bi bio praćen sa dva aneksa koji će se posebno odnositi na ekonomske, trgovinske i sektorske politike u dve države članice. To nam je otvorilo put za pisanje Studije o izvodljivosti i pripremama za zaključivanje sporazuma. Za Srbiju se time otvaraju dve značajne pogodnosti. Prvo, ekonomski deo pregovora je odblokiran, drugo, time nije dovedena u pitanje državna zajednica, bar ne od strane Srbije, koja će i dalje insistirati na integracijama, a ne na dezintegracijama. Hoću da vas podsetim i na izradu nacionalne strategije za pristupanje Srbije i Crne Gore Evropskoj uniji koja će, kao razvijen, detaljan i regulacioni dokument, biti završena do kraja ove godine." (*Vojislav Koštunica*, predsednik Vlade Republike Srbije, govor u Skupštini Srbije, 19. 10. 2004)

"Primećujem da DSS sve više naginje toleranciji sa Srpskom radikalnom strankom. To je signal onom delu populacije koji se oseća

gubitnikom u tranziciji. Drugim rečima, onima koji blokiraju puteve, koji hoće platu, a neće da rade, koji nemaju dozvolu, a hoće da grade, stranka koja je na vlasti posredno daje za pravo. Ta opcija je legitimna samo ako hoćemo da uđemo u Azijsku uniju, to nikako nije put u Evropsku uniju. Kod nas je na sceni sirovi populizam i mi smo u nekoj vrsti permanentnog predizbornog stanja. U takvim uslovima nema reformi i ja ne vidim prostor za bilo kakav zaokret sve dok se ne dese naredni izbori." (*Dr Danica Popović*, prof. Ekonomskog fakulteta u Beogradu, "Dnevnik", 27. 9. 2004)

Unija nezavisnih država umesto državne zajednice

"Želimo da vidimo kako da najbezbolnije Srbija i Crna Gora ostanu u nekoj vrsti specijalne veze, ali sa jasnom političkom definicijom. Želimo da budemo nezavisni, ali ukoliko postoji elementarna spremnost za zajedništvo u Srbiji, model postoji. To je unija nezavisnih država, za šta postoji i pozitivan presedan, odnosno češko-slovačko razdruživanje." (*Miodrag Vlahović*, ministar spoljnih poslova Crne Gore, "Pobjeda", 30. 9. 2004)

"Ukoliko stav srpskog ministra pravde da Srbija neće hapsiti optužene pred Haškim tribunalom budu potvrdile najviše instance Srbije, nastaće veliki problem u kojem Crna Gora nije spremna da učestvuje. Crna Gora će u tom slučaju tražiti alternativni put ka evroatlantskim integracijama, kako ne bi bila talac bilo čije, pa ni srpske politike. (...) Izjava ministra Stojkovića dovodi u sumnju konačan ishod Studije izvodljivosti i u potpunosti zaustavlja evropski put SCG. (...) Tražićemo mogućnost da za Crnu Goru bude pozitivan ishod Studije izvodljivosti.

Takođe ćemo tražiti da pristupanje Crne Gore programu Partnerstvo za mir NATO-a bude odvojeno od Srbije." (*Predrag Bošković*, zamenik ministra inostranih poslova SCG, "Pobjeda", 21. 10. 2004)

Hag i pare

"Saradnja sa Hagom je moralni, vrednosni izbor. Hag je važan ne zato što određuje kaznu za užasna dela, nego zbog toga što afirmiše univerzalne vrednosti svetinje ljudskog života i ljudskog duha, kao temelj civilizovanog ponašanja u celom svetu.

Zanemarivanje ovih vrednosti ugrožava i našu čovečnost, i naše fizičko blagostanje: za Srbiju je ovo imalo posledice 'evro za evro, dolar za dolar'. Zbog nesaradnje sa Hagom već ste

ove godine izgubili više od 20 miliona dolara američke pomoći, iz istog razloga ne možete da koristite značajna nova sredstva iz 'milenijumskog fonda' SAD, iz kojeg je pet milijardi dolara pomoći namenjeno zemljama koje pokazuju jasnu posvećenost dobroj upravi i reformama. Srbija je ostala i bez većih stranih investicija, koje su otišle u susedne zemlje u regionu, zato što inostrani ulagači nisu imali poverenja u državu koja ne ispunjava svoje međunarodne obaveze. U poslednjih desetak godina SCG je dobila svega osam odsto svih direktnih stranih investicija u jugoistočnoj Evropi, mada su njeni potencijali neuporedivo veći." (*Majkl Polt*, ambasador SAD u SCG, "Politika", 21. 10. 2004)

Optimizam sa zadržkom

Naše vlade su jedina adresa od koje građani odsad treba da zahtevaju odgovornost i praktične rezultate u evropskoj integraciji

PIŠE:
DR JOVAN TEOKAREVIĆ

Zbog mnogo loših i malo dobrih vesti, priče o našoj integraciji u Evropsku uniju su poslednjih meseci u medijima često ličile na čitulje. Suočeni sa neuspesima i šljafovanjem u mestu, oprastali smo se od dragih nam planova i obećanja, ne nadajući se mnogo boljem. Bolje se dešavalo drugima, a mi smo tavorili na dnu evropske tabele.

Dva skorašnja događaja su na dobar način poremetila ovu grobljansku atmosferu. Prvo je početkom septembra Evropska unija zaključila da bi trebalo odblokirati zastoj uvođenjem tzv. dvostrukog koloseka za Srbiju i Crnu Goru, a onda je Skupština Srbije polovinom oktobra usvojila dugo očekivanu Rezoluciju o evropskim integracijama. Kako sada stoje stvari?

Elastični Brisel?

Uprkos dobrodošlom zaokretu, ostalo je nekoliko nedoumica. Prva od njih tiče se naše percepcije koliko je Unija spremna da i ubuduće – na naše insistiranje – menja svoje stavove i zahteve prema nama. Imam utisak da domaći politički akteri misle da je ta “elastičnost” Brisela gotovo neograničena, te da je ova prva promena tek uvod u veće i značajnije. Drugim rečima, od Unije se, prema ovakvom razmišljanju, može dobiti gotovo sve (na primer, dozvola za samostalnost Crne Gore ili Kosova, ili oprastanje haške obaveze), samo treba biti dovoljno uporan i spreman na privremene žrtve.

Ovakvi stavovi nisu, naravno, potpuno nerealni, pogotovo ako ih sagledamo u širem svetlu novije istorije same Unije, ali i raspada prethodne Jugoslavije, kada se desilo mnogo toga za šta su nam i iz Brisela tvrdili da nikada i nikako neće biti moguće. Niko nam, svakako, ne može braniti da štitimo sopstvene interese i da pokušavamo da ih nametnemo i drugima, ali cenjanje ne sme biti naša jedina politika.

Najgore bi bilo ako naše političke elite ne shvate još jednu važnu posledicu zaokreta nagoveštenog prihvatanjem “dvostrukog koloseka”: Brisel je priznao sopstvenu grešku i promenio politiku na zajednički zahtev i Podgorice i Beo-

grada, ali je odgovornost za evropsku integraciju time takođe potpuno prebačena na domaći teren. Naše vlade su jedina adresa od koje građani odsad treba da zahtevaju odgovornost i praktične rezultate u evropskoj integraciji.

Jača dioptrijska ili kontrola?

Druga velika nedoumica u vezi sa ovim temama tiče se razlike u načinu na koji zvanični Beograd i Podgorica čitaju briselski zaokret. I jedni i drugi imaju svoje omiljene delove iz oktobarskih zaključaka ministara spoljnih poslova Unije, dok neke rečenice tog dokumenta nerado pominju. Beograd tako neće da vidi da je Savet EU jasno rekao da “duži izostanak potpune i blagovremene saradnje sa Haškim tribunalom ozbiljno ugrožava kretanje ka Evropskoj uniji”. Podgorica, opet, sa mukom iz istog dokumenta čita da je “Savet potvrdio svoju privrženost ojačanoj državnoj zajednici Srbija i Crna Gora, na osnovu Ustavne povelje”.

Rešenje ove zagonetke nisu jače naočari, već jača kontrola rada naših vlada kojima se ne sme dozvoliti da novu šansu za bržu evropsku integraciju iskoriste za neke druge svoje ciljeve. Osim odgovornosti za rad na svojim “kolosecima”, briselski zaokret republičkim vladama sada nameće i jasnu obavezu da efikasno sarađuju i koordiniraju svoje evropske poslove. To neće biti lako, i to ne samo zbog hroničnog nedostatka političke volje, nego i zato što je koordinacija mnogobrojnih “evropskih intergracionih poslova” težak poduhvat koji – kako pokazuju naše naredne stranice – škripi i unutar republika.

Bez konsenzusa?

Jedan važan oblik odgovornosti Vlade Srbije za evropsku budućnost zemlje upravo je, na sreću, ustanovljen – Rezolucijom Skupštine Srbije o pridruživanju Evropskoj uniji. Iako rezolucije nisu zakoni, Vlada se, između ostalog i glasanjem poslanika iz njenih partija, obavezala da jednom u tri meseca informiše Skupštinu “o planiranim i ispunjenim obavezama i o realizaciji svih programa i ostalih aktivnosti neophodnih za ubrzanje procesa pridruživanja državne zajednice SCG Evropskoj uniji”.

Time je, međutim, ispunjen samo jedan od dva velika cilja usvajanja Rezolucije. Drugi – i zasad neispunjen – je dugoročno možda i značajniji: postići i u parlamentu usvojiti nacionalni konsenzus o integraciji u EU. To, na žalost, nismo dobili, jer je za Rezoluciju glasalo samo 129 od ukupno 250 poslanika Skupštine Srbije.

Ovo možda nije nepobitan dokaz o tome da konsenzus o ovoj temi praktično ne postoji, ali je upozorenje da se raspolućenost srpskog političkog prostora (kao i crnogorskog, uostalom) nije mogla prevazići ni uz pomoć “evropske opcije” za koju je – prema istraživanjima javnog mnjenja – raspoloženo tri četvrtine građana. Ako konsenzusa nema povodom najpopularnije teme, kako će ga biti povodom raznih rešenja u budućem ustavu Srbije, ili povodom teških odluka o državnom pitanju, koji nam ubrzano dolaze u susret?

Autor je docent na
Fakultetu političkih nauka
i direktor BeCEI-a

Svi su na dobitku

Ovaj model je krajnje pozitivna inicijativa EU-a i države članice treba da je iskoriste jer je u obostranom interesu i Crne Gore i Srbije: ne samo da će ubrzati njihovo približavanje Uniji već i pristupanje Svetskoj trgovinskoj organizaciji, i pospešiti integracione i reformske procese u Srbiji

PIŠE: DR GORDANA ĐUROVIĆ

Na sastanku sa visokim zvaničnicima Evropske unije, 5. oktobra u Beogradu, predstavnici SCG dali su prethodnu političku saglasnost na razvoj modela dvostrukog kolosjeka u oblasti evropskih ekonomskih integracija, u skladu sa preporukama sa sastanka ministara inostranih poslova zemalja EU-a (Mastriht, 4. 9. 2004). Sada je potrebno da države članice verifikuju tu svoju saglasnost u formi potpisivanja **Sporazuma između vlada dvije države članice o razvoju modela dvostrukog kolosjeka u procesu ekonomske integracije država članica SCG sa EU-om**. Time bi se stekli svi neophodni politički preduslovi da se pristupi promjeni pravnog okvira za proces evropskih integracija, koji bi dao legitimitet ovoj inicijativi.

Dalje, neophodno je da se formira **zajednička radna grupa** koja bi predložila nacrt izmjena i dopuna "Akcionog plana o harmonizaciji ekonomskih sistema država članica državne zajednice SCG radi spriječavanja i uklanjanja prepreka slobodnom protoku ljudi, robe, usluga i kapitala". Usaglašen predlog izmjena i dopuna našao bi se istovremeno u parlamentima država članica, a parlament SCG bi ga samo verifikovao.

Šta nam, zapravo, donosi model dvostrukog kolosjeka? Smatram da je ovaj model jedna krajnje pozitivna inicijativa EU-a i da države članice treba da je iskoriste jer je u obostranom interesu i Crne Gore i Srbije. Imajući u vidu razlike u veličini i kompleksnosti ukupnih ekonomskih i političkih prilika u Srbiji i u Crnoj Gori pojedinačno, smatram da je ova inicijativa, u biti, prvenstveno i pokrenuta kao **podrška integracionim i reformskim procesima u Srbiji**. Naravno, sve pogodnosti koje bi država Srbija ostvarila od ovog modela, ravnopravno bi uticale i na Crnu Goru. Zato ističem jasno definisani pozitivni interes za obe države članice od ove evropske inicijative, koji se ogleda u sledećem:

1. POZITIVNA KONKURENCIJA I JASNA ODGOVORNOST: Kada se razgraniče trgovinska i carinska politika, kao i povezane ekonomske teme, državama članicama se **jasno adresira odgo-**

vornost za dinamiku integracionog procesa. Postaju njegovi kreatori i nema međusobnog optuživanja zbog kašnjenja sa reformskim planovima.

2. PREDNOSTI DVIJE CARINSKE POLITIKE: Dvije carinske tarife odlikavaju različite carinske politike država članica, tj. različite interese. Svaka država članica štiti svoje interese i pregovara sa EU-om o dinamici daljeg usklađivanja tarifa, smanjenju posebnih carinskih dažbina i smanjenju ukupnih administrativnih troškova u carinskom postupku. Uprava carina Srbije i Uprava carina Crne Gore imaju svaka svoj pečat, izdaju sertifikate o porijeklu robe, međusobno ih priznaju. Snaže svoje informacione sisteme, preko

kojih se koordiniraju carinske aktivnosti, kao i komunikacija sa svim ostalim carinskim službama u regionu. Opšta pravila su standardi EU-a i ciljevi zacrtani u projektu Pakta stabilnosti – **zona slobodne trgovine Balkana do 2007** – bez carina i carinskih barijera između država. Dvije carinske teritorije Crne Gore i Srbije razviće postepeno odnose u formi **podsporazuma o slobodnoj trgovini**, što će jasno definisati carinske procedure i obaveze.

3. PREDNOSTI DVIJE SPOLJNOTRGOVINSKE POLITIKE: Svaka država članica, u skladu sa svojim potrebama, mogućnostima i prioritetima, kreira spoljnotrgovinsku politiku i neophodne mjere zaštite domaće proizvodnje, kao i zaštitu potrošača u skladu sa standardima Svetske trgovinske organizacije (STO) i EU-u.

4. FINANSIJSKA PODRŠKA EU-a ZA EVROPSKE INTEGRACIJE: Pomoć EU-a biće mnogo preciznija i direktnija, jasno adresirana prema onim konkretnim nosiocima aktivnosti i odgovornosti za ovaj proces u državama članicama.

5. BRŽI PRISTUP DRŽAVA ČLANICA U STO (DVA PROCESA): Ulazak u STO, potpuno logično, odvijao bi se takođe na dva kolosjeka, u skladu sa različitim performansama dvije ekonomije i njihovo-

Dvostruki kolosjek i pristupanje STO-u

Preko Mastrihta brže do Ženeve

Dugo očekivane i obećavajuće poruke iz Mastrihta pozitivno će, smatram, uticati i na proces pristupanja Crne Gore i Srbije u Svetsku trgovinsku organizaciju (STO). Pošto je u pripremi održavanje prvog sastanka Radne grupe za SCG za proces pristupanja STO-u, prijedlog dvokolosječnog pristupa za proces stabilizacije i pridruživanja SCG prema EU-u uticaće i na prijedlog modela pristupanja Crne Gore i Srbije ovoj organizaciji. Dvokolosječni pristup EU-u može obezbijediti, tj. preporučiti i odvojeni proces ulaska u STO, već krajem godine. Ako se verifikuju razlike u trgovinskoj i carinskoj politici, logično je da se državama članicama omogući odvojeni proces pregovaranja, tj. pristupanja STO-u, kao posebnim, samostalnim carinskim teritorijama.

Crna Gora i Srbija mogu i pojedinačno da podnesu nove, posebne memorandume o pristupanju, što mislim da bi bilo potpuno u duhu Mastrihta, a to znači – mnogo brže, efikasnije i realnije u pristupu, uvažavajući život i zahtjeve ekonomije. U tom smislu, Crna Gora se aktivno bavi pripremanjima svih neophodnih izvještaja za proces pristupanja STO-u. Mislim da možemo biti zadovoljni do sada postignutim.

Paralelno sa radom kod kuće, koji je najvažniji, potrudili smo se da svi stalni predstavnici – ambasadori zemalja EU-a u svojim misijama u Ženevi, pri STO-u, dobiju sve neophodne informacije o novonastalim okolnostima i potencijalnim novim prijedlozima, kao i izražavanje spremnosti Crne Gore za punom saradnjom. Ako bude potrebno, a smatramo da će to izvjesno biti, delegacija Crne Gore planira i da posjeti Generalni sekretarijat STO-a u Ženevi, da zajedno sa predstavnicima zemalja članica STO-a doprinese razradi ovog modela u potpunosti.

S obzirom na ekonomske sisteme Crne Gore i Srbije, kao dvije autonomne carinske teritorije sa svim atributima države, koje, pojedinačno, imaju jasan interes da uđu u STO, mislim da neće biti problem da ovaj model prihvate i predstavnici Vlade Srbije. Ako postoji dobra volja, tj. ako instrukcije Evropske komisije budu ubrzo definisane prema Generalnom sekretarijatu STO-a u ovom pravcu – eto brzo dva nova kandidata, odnosno dvije nove članice STO-a. Neka 2005. bude godina njihovog pristupanja.

Pismo komesara Patena ministru Botu

Kris Paten i Bernard Bot

Dragi moj ministre,

Znam da ćeš posetiti Beograd ove nedelje pa sam želeo da sa tobom i Havijerom, kojem šaljem kopiju ovog pisma, razmenim mišljenje o tome u kom pravcu bi mogao ići razvoj naše politike prema državnoj zajednici Srbiji i Crnoj Gori. U sadašnjem trenutku, Zajednica ne funkcioniše dobro. Ne radi se samo o harmonizovanju carinskih tarifa za 56 poljoprivrednih proizvoda. Takođe postoji potreba da se harmonizuju carine i takse za čitav niz drugih proizvoda. Mi jednostavno ne možemo voditi trgovinske pregovore – što u širem smislu SPP (Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju) i jeste – bez dogovora dve republike oko ovih pitanja. Uprkos dvogodišnjim raspravama o ovim temama, uopšte nema nikakvog nagoveštaja da je došlo do sporazuma između Beograda i Podgorice. To nisu tehnički komplikovane stvari, govorimo o političkoj volji. Ne mogu iskreno ni reći da je povodom ove stvari Srbija u pravu, a Crna Gora nije, iako gospodin Đukanović nije pokazao nikakvo interesovanje za postizanje dogovora. U svakom slučaju, svi smo u brojnim prilikama pokušali da pošaljemo oštru poruku Podgorici; to sam i nedavno uradio. One nemaju nikakvog uticaja.

Što je još bitnije, Unapređeni stalni dijalog prošle nedelje u Podgorici pokazao je da postoje dalekosežne razlike oko čitavog niza drugih pitanja, koja zahtevaju postizanje dogovora. Uzmimo za primer činjenicu da je kompletno pitanje kandidature državne zajednice za članstvo u STO (Svetskoj trgovinskoj organizaciji) potpuno blokirano. Sada postoji i ozbiljno pitanje oko toga da li će neposredni izbori za parlament državne zajednice biti održani sledećeg marta kao što je planirano. Ako se ne održe, parlament će postati potpuno nefunkcionalan.

Kao što će Havijer biti u prilici da sazna, moje službe i Delegacija u Beogradu neumorno su radile sve što mogu kako bi rešile te probleme, ali mi jednostavno ne postizemo nikakav napredak. Sve više me brine uticaj ove situacije na stabilnost u Srbiji. Proevropski reformisti nemaju ništa da pokažu svojim biračima, što možda ima neke veze sa neprijatno visokim učinkom gospodina Nikolića od 45 odsto na nedavnim predsedničkim izborima.

Na svu sreću, Boris Tadić je uspeo da izvuče pobjedu. Međutim, sadašnja manjinska vlada je klimava i možda neće trajati tako dugo. Očajnički nam je potrebno da pokrenemo Srbiju napred dok traje ova prilika, pre nego što izgledi za nove parlamentarne izbore ponovo zaustave politički proces.

vim ekonomskim politikama. Naravno, kada se pristupi, svi prihvataju "pravila kluba".

6. KVALITET I DINAMIKA UKUPNOG PROCESA PREGOVARANJA DO POSTIZANJA SPORAZUMA O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVANJU: Konačno, dvostruki kolosjek sveobuhvatno vodi bržoj integraciji u EU.

Ako su evropske integracije prioritet, a jesu, ako je ovo dobro za ekonomije dvije države članice, a jeste, ako ga je moguće razviti bez političkih uslovljavanja, a moguće je, i ako, u krajnjem, ovo pozitivno utiče na buduću ekonomski razvoj i rast BDP-a, a utiče, treba navedenim aktivnostima što prije pristupiti. Crna Gora biće konstruktivan partner.

Autorka je ministar za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije u Vladi Crne Gore

Mislim da bi trebalo da hitno razmotrimo reformu državne zajednice, koja će je držati netaknutom barem do datuma revizije iz Ustavne povelje, ali će ipak pružiti šansu Srbiji, naročito, da napreduje u PSP-u (procesu stabilizacije i pridruživanja) bez ikakve blokade. Verujem da bi pristup dvostrukog koloseka u SSP-u, koji bi održao predsednika Marovića, ministra spoljnih poslova Draškovića i ministra odbrane Davinića na funkciji, postigao oba cilja. Učinio bi verovatnijim rešavanje problema Srbije sa Tribunalom zato što bi oni za to bili nagrađeni. Pošto bi državna zajednica nastavila da postoji, ne bi ometala vremenski raspored međunarodne zajednice za rešavanje konačnog statusa Kosova. Sve što bismo uradili je da priznamo da pokušaj harmonizovanja dve ekonomije neće uspeti; to je ionako jasna realnost.

Shvatam da ova ideja predstavlja značajnu promenu naše sadašnje politike, ali verujem da su sazreli uslovi da se o ovome ozbiljno razmisli. Jasno mi je da i predsednik Marović i predsednik Tadić, obojica pristalice državne zajednice, u toj ideji vide velike prednosti. Sledeći Gymnich (polugodišnji neformalni sastanak šefova diplomatija članica EU) mogao bi biti dobra šansa za ministre spoljnih poslova da razmotre kompletno pitanje.

Tvoj Kris

(Pismo, koje prenosimo iz podgoričkih "Vijesti", Kristofer Paten, evropski komesar za spoljne poslove, uputio je letos Bernardu Botu, ministru spoljnih poslova Holandije koja je aktuelni predsedavajući EU)

Vetar u leđa

Paralelni koloseci Srbije i Crne Gore u ekonomskoj sferi harmonizacije sa standardima EU-a igraće kohezionu ulogu i u internoj ekonomskoj harmonizaciji dve članice državne zajednice

PIŠE: RADMILA MILIVOJEVIĆ

Kakva je sudbina Akcionog plana godinu dana posle donošenja? Moja osnovna poruka u vreme donošenja ovog dokumenta bila je dvojaka. Sa jedne strane, postojala je skepsa povodom kvaliteta tog dogovora kao "kritične mase" za dalji dijalog sa EU-om, a sa druge strane sam ukazala da postoji alternativa kroz formu "dva koloseka", mada prvenstveno vezana za pregovore oko stupanja naše zemlje u Svetsku trgovinsku organizaciju (STO), imajući u vidu "pravni prozor" koji je za takvu alternativu postojao u STO-u.

U međuvremenu, jedna srpska vlada je ustupila mesto drugoj i za sve to vreme dijalog sa Crnom Gorom nije vođen. Delegacija Komisije EU-a obavila je u tom periodu tri runde dijaloga sa zvaničnicima obe vlade u okviru tzv. Unapređenog stalnog dijaloga. Razgovori su jasno pokazali da nema političke spremnosti da se ide dalje od onoga što je već urađeno sa Akcionim planom. Naknadne inicijative koje je pokrenula srpska vlada, tada već novog mandata, da se ponovo otvori dijalog, makar samo na tehničkom nivou, o "zatvaranju" otvorenih pitanja Akcionog plana (u skladu sa već dobro poznatim preporukama Evropske komisije), nisu naišle na odziv drugog partnera u državnoj zajednici.

Kulminacija neodrživosti ovakve situacije i njenih negativnih implikacija – političkih, stabilizacionih, ekonomskih – usledila je u julu ove godine na novoj rundi razgovora Unapređenog stalnog dijaloga. U konsultacijama sa predstavnicima delegacije Evropske komisije (i to prvenstveno zato što su oni shvatili težinu problema) delegacije obe vlade su ukazale da dalji dijalog zahteva specifično sagledavanje ekonomskog karaktera državne zajednice. Srpska delegacija posebno je apostrofirala urgentnost ubrzanja procesa evropskih integracija, kao snažne podrške internim ekonomskim i političkim reformama, i kreiranja konsenzusa o tome da između domaće reformske i evropske agende nema razlike.

Reakcija je usledila iznenađujuće brzo – u septembru su konsultacije Saveta ministara EU-a u Matrihtu rezultirale preporukom o uvođenju "dvostrukog koloseka" u proces stabilizacije i pridruživanja Srbije i Crne Gore.

Suština "dvostrukog koloseka": Otvorena je mogućnost da se zaključi jedan Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju Srbije i Crne Gore Evropskoj uniji sa dva aneksa o ekonomskim pitanjima, zasebnim za svaku članicu zajednice. Drugim rečima, politička arhitektura državne zajednice, utemeljena u domenima spoljne politike, bezbednosti, ljudskih i manjinskih prava, kao i institucija definisanih Ustavnom poveljom, ne menja se. Promena je u uvođenju zasebnih "koloseka" pregovora o ekonomskim pitanjima. Upravo ovaj element znači "vetar u leđa" za celinu procesa u obe članice državne zajednice i otvara prostor da se koncentrisanjem na usaglašavanje sa *acquis communautaire* stvore okolnosti koje će kohezivno delovati na oba ekonomska sistema.

Paralelni koloseci Srbije i Crne Gore u ekonomskoj sferi harmonizacije sa standardima EU-a igraće, tako, kohezionu ulogu i u internoj ekonomskoj harmonizaciji dve članice državne zajednice, čime se stvara i drugačije, pozitivno političko okruženje za funkcionisanje državne zajednice.

Šta će biti sa Akcionim planom kad države članice krenu odvojenim ekonomskim kolosima ka EU? Izazov je dvostrukog karaktera. Prvo treba na tehničkom nivou razmotriti sve elemente postojećeg *acquis* Akcionog plana sa stanovišta preporuke zvaničnika Evropske komisije, kako se ne bi sve počinjalo iz početka, već da bi se u dogovoru dve vlade zadržalo

"Evropski forum" je pre godinu dana doneo tekst Radmile Milivojević pod nazivom "Akcionni plan – dan posle", u kojem je autorica kritički predstavila sadržinu postignutih dogovora o harmonizaciji ekonomskih sistema Srbije i Crne Gore sa stanovišta uslova koje nam je za izradu studije o izvodljivosti postavila Evropska unija. Studija, od koje zavisi pokretanje pregovora sa EU-om za zaključivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju naše zemlje Uniji, u međuvremenu nije ni započeta, jer ni uslovi nisu bili ispunjeni. Tek nedavno je, na Savetu ministara EU-a, posle usvajanja strategije "dvostrukog koloseka" za SCG, najavljeno konačno dovršenje pomenute studije, verovatno početkom iduće godine.

ono što je funkcionalno i racionalno. Imajući u vidu da obema stranama predstoji obiman rad na ispunjavanju onoga na šta su se obavezale u svojim planovima sprovođenja prioriteta Evropskog partnerstva (novog instrumenta pretpristupne strategije za zemlje Zapadnog Balkana), ovakvom dogovoru bi trebalo pristupiti što pre.

Drugi izazov je suočavanje sa činjenicom da retorika o važnosti evropskih integracija sada mora da ustupi mesto efikasnom delovanju – dakle, uvođenju i sprovođenju odgovarajućih politika. Kako će SCG dalje da se približava EU-u zavisi isključivo od toga koliko su države članice zajedno, i svaka ponaosob, spremne da na tome rade, da donose i sprovode zakone u skladu sa *acquis communautaire*, jačaju administrativne kapacitete, reformišu institucije, rade na tome da se kroz odgovarajuću komunikaciju celo društvo uključi u ovaj proces.

A upravo su svi ovi elementi potvrđeni kao deo "recepta" uspešnih pregovora za članstvo u EU-u tokom nedavne serije studijskih poseta saradnika Kancelarije za pridruživanje EU-u Hrvatskoj, Sloveniji, Mađarskoj, Češkoj i Slovačkoj. Prvi i najvažniji "sastojak recepta" jeste postojanje unutrašnjeg političkog konsenzusa. Ukoliko njega nema, nema ni napretka u evropskoj agendi niti ona može da profitira od ove matrihtske relaksacije.

Autorica je šef Kancelarije za pridruživanje EU-u u Vladi Srbije

Brže u Evropu?

Neposredni izbori za Skupštinu SCG pokazaće da li je moguće ubrzati našu evropsku integraciju

PIŠE:
DR MILICA
DELEVIĆ-DILAS

Proces evropske integracije Srbije i Crne Gore ne napreduje već dve godine. Početno ubrzanje, inspirisano demokratskim promenama u Srbiji 2000. godine, brzo se potrošilo, i od 2002. godine čeka se što početak rada na Studiji o izvodljivosti što njegovo okončanje i pozitivan odgovor. Evropska unija, najzad, odlučuje da ponudi pristup "dvostrukog koloseka" za SCG. Šta to znači za perspektivu evropske integracije naše zemlje?

Najpre, EU ostaje privržena ideji državne zajednice i zaključivanju jednog sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Razloga za ovakav stav ima više – krhka bezbednost u regionu, koju svaka dalja fragmentacija ugrožava, mogućnost otvaranja pitanja konačnog statusa Kosova u trenutku kada ne postoji rešenje koje bi, bar u načelu (čitaj – uz minimalno "zavrtanje ruku"), svi prihvatili, ne vidi se kraj reformama Vojske SCG (koja je, kao što joj ime kaže, još zajednička)...

Ipak, i pored zainteresovanosti EU-a za opstanak zajedničke države Srbije i Crne Gore, nije bilo moguće ne primetiti teškoće u funkcionisanju državne zajednice. Originalnost ustavnog rešenja, i, još više, nespremnost da se sprovede čak i ono što je u okviru i takvog rešenja dogovoreno, onemogućile su državnoj zajednici da ostvari napredak ka zadovoljavanju nekih od ključnih uslova koje je postavila EU.

Jedan od njih je kriterijum funkcionalne tržišne privrede, koji je bilo nemoguće ispuniti bez harmonizacije ekonomskih sistema Srbije i Crne Gore i uspostavljanja jedinstvenog tržišta u zemlji. Posle godinu dana neuspešnog natezanja dve države članice da ovo ispune, EU izlazi sa predlogom "dvostrukog koloseka", čiji pravni okvir ostaje jedan sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, ali se ekonomska pitanja razmatraju u odvojenim protokolima. Na ovaj način uvažena je realnost u odnosima Srbije i Crne Gore i njihovi, u ovom trenutku, različiti ekonomski interesi. Rečeno jezikom političara SCG, EU je "uvažila specifičnosti državne zajednice", što od nje tražimo već godinu dana, odustala od daljih napora usmerenih na potpunu primenu Akcionog plana i njegovu dopunu koja bi

pokrivala i spornih 56 poljoprivrednih proizvoda. Time nam je skinula teret usaglašavanja ekonomskih sistema sa leđa i otvorila vrata pozitivnoj oceni Studije o izvodljivosti.

Ipak, "dvostruki kolosek", bar ovako kako je sada zamišljen, neće biti dovoljan da reši sve probleme evropske integracije SCG jer će se odnositi samo na ekonomiju, dok će se politička pitanja i dalje razmatrati u jedinstvenom delu Sporazuma. To znači da oblasti odbrane, spoljnih poslova, viznog režima, azila i migracija ostaju zajedničke, kao i sve institucije Saveta ministara. Za svaku od ovih "zajedničkih" oblasti vezan je problem izazvan nedostatkom političke volje, koja je potrebna da bi one uspešno funkcionisale (ili bile prenete u

KRIS PATEN, HAVIJER SOLANA I BORIS TADIĆ U BEOGRADU

nadležnost članica) – podela ambadorskih mesta, iako ne najznačajniji problem, možda je najbolja ilustracija – a svima im je zajedničko to da ne postoji dogovoren način njihovog finansiranja na nivou državne zajednice.

Slično važi i za institucije na nivou zajedničke države – Sud SCG koji, još uvek, nema ni prostorije ni jasnu nadležnost, možda je najrečitiji primer. Ipak, iako se problem Suda najčešće pominje, u ovom trenutku mogla bi biti najznačajnija Skupština SCG. Ustavna povelja predviđa direktne izbore za Skupštinu SCG u februaru sledeće godine. U Crnoj Gori u ovom trenutku izgleda ne postoji spremnost da se ovi izbori održe. To je nepodeljen, jasan i dosledan stav vladajuće koalicije. Rešenje za ovu situaciju mora se brzo naći, jer je EU naglasila da će ignorisanje problema i nastavak sedenja sadašnjih poslanika u skupštinskim klupama smatrati nelegitimnim i neće priznavati odluke koje takva skupština donosi.

Mogućnost iznalaženja dogovora o pitanju (ne)održavanja direktnih parlamentarnih izbora biće i pokazatelj da li je moguće doći do bilo kakvog dogovora kada je u pitanju funkcionisanje državne zajednice Srbija i Crna Gora. Ne mislim da kažem da bi dogovor o održavanju posrednih umesto neposrednih izbora značio i definitivna kraj državne zajednice – verovatno bi, jer bi otvorio mogućnost "dvostrukih" koloseka i za politička pitanja – već da bi nemogućnost dogovora značila ponovan zastoj evropske integracije blokiranjem čitavog niza političkih pitanja koja se još posmatraju u jedinstvenom delu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Da bi do dogovora došlo, obe strane moraju jasno znati šta žele. Crna Gora, bar oni koji je danas predstavljaju, a čije pravo da to čine niko ozbiljno ne dovodi u pitanje, to definitivno zna. U Srbiji tako jasnog opredeljenja, ni u vladajućoj koaliciji ni u opoziciji, nema. Ako je EU nespremna da bilo koju članicu "tera" da ispunjava preuzete obaveze, što, posle jednogodišnjeg natezanja sa ekonomskom harmonizacijom, ne bi trebalo dovoditi u pitanje, činjenica da Srbija,

zaokupljena unutrašnjopolitičkim temama, nema nedvosmislen stav o ovom pitanju najveća je smetnja trajnom dogovoru.

Na nedavnom sastanku ministara spoljnih poslova zemalja članica EU-a rečeno je da se nastavlja rad na Studiji o izvodljivosti. Paten je još u

maju izjavio da neće ni inicirati ponovni početak rada na Studiji ukoliko ne bude siguran da će ona biti okončana pozitivnim odgovorom, tako da je za očekivati da ćemo uskoro dobiti zeleno svetlo za početak pregovora o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju. Odvojeno razmatranje ekonomskih pitanja mnogo će pomoći, ali činjenica da se politička pitanja još posmatraju zajedno znači da je potreban dogovor o načinu njihovog funkcionisanja ili prebacivanju na dvostruki kolosek. Dogovoru na nivou SCG mora da prethodi dogovor unutar Srbije. Neposredni izbori za Skupštinu SCG biće značajan pokazatelj da li je do takvog dogovora moguće doći, a, samim tim, i da li je moguće ubrzati evropsku integraciju SCG. Sve to, naravno, pod pretpostavkom da se ostvari puna saradnja sa Haškim tribunalom, koju ovaj tekst nije ni razmatrao.

Autorica je asistent na Fakultetu političkih nauka u Beogradu i bivša direktorka Kancelarije SCG za pridruživanje EU-u

Dve kancelarije i jedno ministarstvo

Državna zajednica SCG i Srbija saraduju sa Evropskom unijom preko svojih kancelarija za pridruživanje EU-u, dok je Crna Gora osnovala Ministarstvo za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije

KANCELARIJA ZA PRIDRUŽIVANJE SRBIJE I CRNE GORE EVROPSKOJ UNIJI

obrazovana je odlukom Vlade Savezne Republike Jugoslavije 1. novembra 2001. godine, kao telo **Saveta ministara SCG**, koji posluje pod nadzorom i u skladu sa smernicama Ministarstva za međunarodne ekonomske odnose SCG. Osnovni zadatak Kancelarije je koordiniranje procesa pridruživanja SCG, koji obavlja uz blisku saradnju sa nadležnim organima i institucijama državne zajednice, kao i sa obe države članice.

Delatnost Kancelarije podeljena je na četiri velike tematske oblasti. Prva je koordinacija aktivnosti u vezi sa procesom stabilizacije i pridruživanja (PSP) uključujući i primenu strategija pridruživanja EU-u, proveru usklađenosti propisa u nadležnosti državne zajednice SCG sa propisima EU-a, praćenje sprovođenja reformi u procesu pridruživanja, kao i primenu programa finansijske pomoći EU-a koja se odnosi na ovaj proces i obavljanje stručno-administrativnih poslova na pripremi sastanaka sa EU-om povodom pregovora o sklapanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP). Kancelarija, u saradnji sa drugim nadležnim organima, priprema izveštaje o PSP-u za Savet ministara SCG, kao i izveštaje o ispunjavanju preporuka datih od strane Komisije EU-a (godišnji izveštaji o PSP-u, matrice – tabele za praćenje ispunjavanja preporuka po oblastima itd.).

Druga značajna oblast rada Kancelarije jeste unapređivanje državne uprave sa stanovišta pridruživanja EU-u, a najznačajniji je proces obuke državnih službenika. Nakon usvajanja *Strategije obuke državne administracije*, izrađene u saradnji sa nadležnim ministarstvima u Srbiji i Crnoj Gori, obučeno je oko 140 državnih službenika sa svih nivoa administracije. Prvi

Žene na kormilu

Rukovodioci naših državnih organa koji se bave pridruživanjem Uniji se menjaju, ali jedno se ne menja: sve odreda su žene. Tako je na čelu Kancelarije SCG Maju Kovačević zamenila Milica Delević-Đilas, a nju Jela Bačović. U Srbiji je na čelu nekadašnjeg Sektora za evropske integracije bila Ana Trbović, a Kancelariju za pridruživanje EU-u danas vodi Radmila Milivojević. U odgovarajućem ministarstvu Crne Gore prvo je šefovala Slavica Milačić, a danas to radi Gordana Đurović.

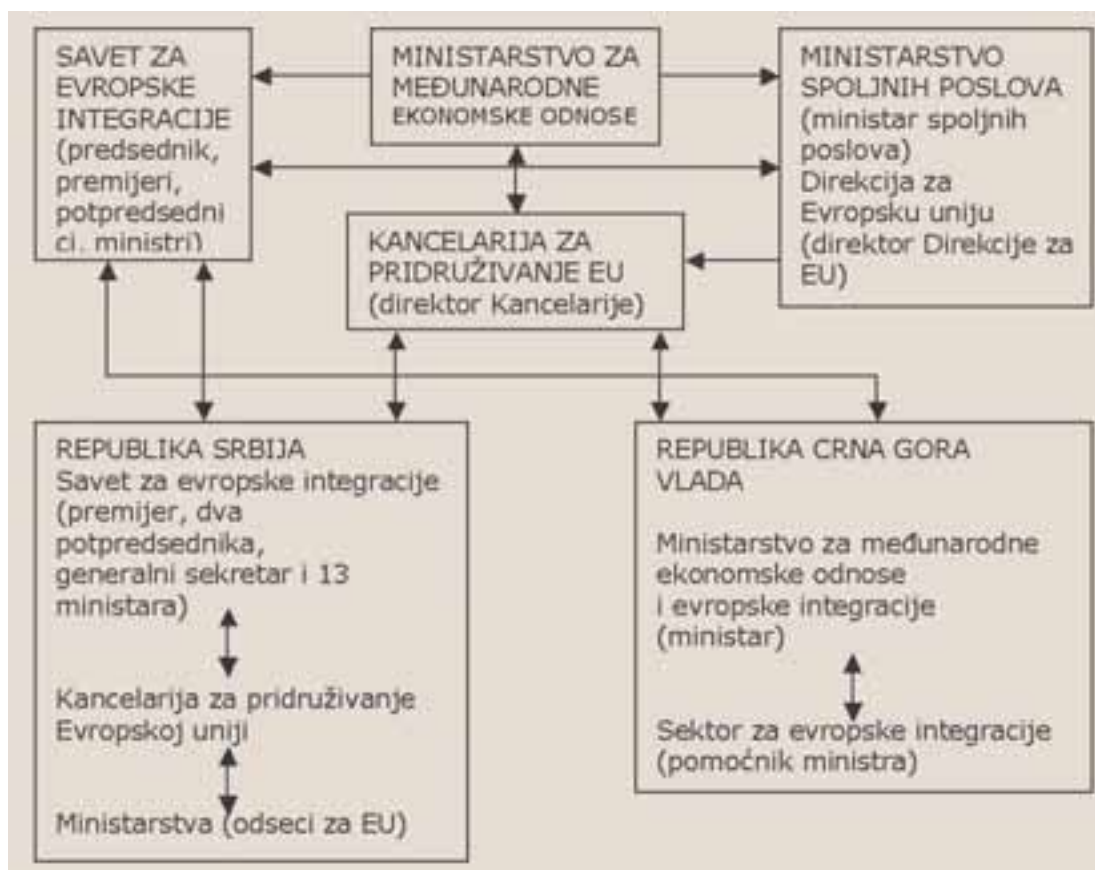
deo obuke, koji je bio uvodnog karaktera, realizovao je Fakultet političkih nauka u Beogradu, dok je izvođenje drugog dela povereno Evropskom koledžu iz Briža.

Kancelarija radi na prevodenju i pravno-

jezičkoj redakciji pravnih tekovina EU-a (*Acquis communautaire*), čime se bavi *Izdavačko-prevodilačka komisija*.

KANCELARIJA ZA PRIDRUŽIVANJE EVROPSKOJ UNIJI VLADE REPUBLIKE SRBIJE osnovana je Uredbom Vlade Republike Srbije 8. marta 2004. godine ("Službeni Glasnik" 25/04). Kancelarija je preuzela poslove koje je ranije obavljao Sektor za evropske integracije Ministarstva za ekonomske veze sa inostranstvom. Osnivanje Kancelarije predstavlja jasan znak odlučnosti Vlade da ubrza pripreme za integraciju sa Evropskom unijom i izraz je potrebe za jakim autoritetom čiji je zadatak koordinacija procesa pridruživanja, zasnovana na principima efikasnosti i ekonomičnosti.

Glavni zadaci Kancelarije su: koordinacija, iniciranje, praćenje i izveštavanje o procesu usklađivanja propisa Republike Srbije sa propisima EU-a. Važan deo rada je i planiranje, praćenje i unapređenje institucionalnih kapaciteta Republike Srbije u skladu sa potrebama pridruživanja EU-u, u saradnji sa odgovarajućim organima i organizacijama državne uprave. Kancelarija takođe koordinira obuku kadrova za potrebe pridruživanja EU-u, kao i odnose sa javnošću u vezi sa pridruživanjem. Ona pruža i tehničku podršku i organizuje sastanke Saveta za evropske integracije Republike Srbije, rukovodi radom Komisije za koordinaciju procesa pridruživanja EU-u, održava kontakte sa Kancelarijom SCG za pridruživanje EU-u i odgovarajućim institucija-

ma u Crnoj Gori i pruža logističku podršku Odboru za evropske integracije Narodne skupštine Republike Srbije.

Vlada Republike Srbije je kao jedan od svojih strateških ciljeva istakla približavanje i pristupanje Evropskoj uniji. Osim pomenute Kancelarije za pridruživanje EU-u, Srbija ima i **Savet za evropske integracije** kao savetodavno telo Vlade Republike Srbije, koje formuliše strategiju pristupanja EU-u.

Komisija za evropske integracije je operativno telo koje usklađuje aktivnosti republičkih organa i organizacija na ovim poslovima pristupanja Uniji.

Do kraja godine treba da bude napisana, a onda i usvojena, "**Nacionalna strategija Srbije za pridruživanje Srbije i Crne Gore EU-u**", koja će kao zvanični dokument Srbije biti osnov za razvoj odnosa sa Unijom, ali i za unutrašnje reforme i prilagođavanja.

MINISTARSTVO ZA EKONOMSKE ODNOS SA INOSTRANSTVOM I EVROPSKE INTEGRACIJE formirano je Odlukom Vlade Crne Gore 6. februara 2003. godine. Njegovi su zadaci da unapređuje ekonomske odnose sa inostranstvom i privlači strane investicije, da vodi spoljnu trgovinsku politiku i prati regulative carinskog i poreskog sistema. Ministarstvo, takođe, sarađuje sa regionalnim i međunarodnim ekonomskim organizacijama, institucijama i inicijativama, na primer sa Svetskom trgovinskom organizacijom (STO), OECD-om, Paktom stabilnosti za Jugoistočnu Evropu... Ovo ministarstvo je zaduženo i za izradu strategije pridruživanja Evropskoj uniji i koordinaciju aktivnosti i saradnju sa svim institucijama Unije, posebno u oblasti harmonizacije zakonodavstva.

Ministarstvo se sastoji od tri sektora – za unapređenje ekonomskih odnosa sa inostranstvom, za saradnju sa međunarodnim ekonom-

Saveti za evropske integracije

Sve tri naše vlade osnovale su Savete za evropske integracije, koji treba – svako više nego do sada – da se bave strateškim pitanjima pridruživanja Evropskoj uniji. Izuzetan značaj uloge saveta vidi se i iz njihovog sastava: većinu članova čine najviši politički funkcioneri republika i državne zajednice.

Srbija je prva dobila ovakav savet, početkom septembra 2002. godine. Savetom predsedava premijer, njegov potpredsednik je ministar za ekonomske odnose sa inostranstvom, a u njegovom sastavu je još 13 ministara i generalni sekretar Vlade. Savet se nijednom nije sastao otkad je u martu ove godine izabrana sadašnja vlada Srbije.

Krajem jula 2003. i državna zajednica je dobila Savet za evropske integracije, na čelu sa predsednikom SCG, a ostali članovi su: premijeri obe republike, ministar spoljnih poslova SCG, ministri za međunarodne ekonomske odnose iz državne zajednice, iz Srbije i iz Crne Gore, kao i po jedan potpredsednik Vlade Srbije, odnosno Crne Gore.

Crnogorski savet, osnovan u maju 2004, čine: predsednici Republike, Vlade i Skupštine CG, predsednici Ustavnog i Vrhovnog suda ove republike, ministar za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije, kao i predsednik Crnogorske akademije nauka i umjetnosti i rektor Univerziteta Crne Gore.

skim organizacijama, za evropske integracije – i službe za opšte poslove i finansije.

Komisija za koordinaciju procesa pristupanja EU-u u Crnoj Gori koordinira i unapređuje aktivnosti i saradnju ministarstava i državnih organa i institucija nadležnih za donošenje i sprovođenje politika koje se odnose na proces pridruživanja Evropskoj uniji; utvrđuje prioritete i efikasne metode za usklađivanje politika i propisa Republike Crne Gore sa standardima Evropske unije; predlaže mere u vezi sa usaglašavanjem zakonodavstva, institucionalnim promenama i reformom politika koje su u nadležnosti Republike Crne Gore, u skladu sa obavezama i zahtjevima koji proističu iz procesa pridruživanja Evropskoj uniji; kontinuirano prati i analizira sprovođenja predloženih mera. U maju 2004. osnovan je **Savjet za evropske**

Saradnja sa nevladinim sektorom

U julu ove godine predstavnici nevladinog sektora i pomoćnik ministra za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije Crne Gore potpisali su Memorandum o saradnji. Pored ostalog, ta saradnja obuhvata redovnu razmenu informacija o aktivnostima na pripremi, usvajanju i primeni zakona i politika, kao i projektima u oblasti evropskih integracija. U Srbiji već postoji prvi praktični i veoma značajan rezultat saradnje Kancelarije za pridruživanje EU-u i nevladinog sektora. Evropski pokret u Srbiji i Kancelarija pomogli su Odboru za evropske integracije Skupštine Srbije da uobličili Rezoluciju o pridruživanju EU-u, koja je polovinom ovog meseca i usvojena u Skupštini.

Pravna harmonizacija

Pripreme za ulazak naše zemlje u EU podrazumevaju dugogodišnje strukturalno i zakonsko prilagođavanje. EU zahteva od kandidata za članstvo usvajanje, primenu i poštovanje svojih pravnih tekovina, propisa i standarda, *Acquis communautaire*, koji trenutno sadrži, pored osnivačkih ugovora, više od 20.000 propisa iz sekundarnog zakonodavstva i 4000 sudskih presuda.

Iako pre zaključivanja **Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju** (SSP) ne postoji obaveza da naša zemlja usklađuje svoje propise sa propisima EU-a, opredeljenje za članstvo u EU-u, obim posla koji nas čeka, kao i značajan zaostatak u evropskim integracijama, nalažu hitno organizovanje ovog formalnog procesa. Poželjno je da već od ovog trenutka svi zakoni koji se donose budu u skladu sa propisima EU-a, ukoliko nema izuzetnih ekonomskih ograničenja. Potrebno je, takođe, ukloniti ili izmeniti zakone koji su u značajnoj suprotnosti sa propisima Unije ili predstavljaju grubo kršenje evropskih standarda i time otežavaju našu ekonomsku i drugu komunikaciju sa Unijom. Na taj način u isto vreme podižemo kredibili-

tet i legitimišemo se kao odgovorna vlada i uvažavan partner za pregovore o SSP-u koji će uslediti i, nakon toga, o članstvu u EU.

Iz ovih razloga Vlada Republike Srbije je usvojila prvi **Akcionni plan za usklađivanje domaćih zakona sa zakonima EU-a** (prva verzija je iz leta prošle, a druga iz proleća ove godine). Reč je o tabelarnom prikazu 50 zakona koje treba doneti, s obrazloženjem zašto je potrebno pristupiti njihovoj izradi, određivanju nadležnog ministarstva, roka i osobe neposredno odgovorne za izradu konkretnog zakona. Rok za potpuno ispunjavanje Akcionnog plana je godinu dana od dana usvajanja, a predloženi rokovi za pojedinačne zakone razlikuju se zavisno od njihovog značaja i složenosti, i kvartalno su određeni.

Kao mehanizam za ocenu usklađenosti, odnosno merilo uspešnosti i preciznosti sprovođenja akcionih planova, uvedena je u zakonodavnu proceduru **Izjava o usklađenosti nacrtu zakona, drugih propisa i opštih akta sa propisima EU-a**. Ona predstavlja pisanu izjavu kojom nadležni organ, ili organizacije državne uprave, daje ocenu nivoa usklađenosti nacrtu pravnog akta sa propisima EU-a.

Ministarstvo ili kancelarija

U Srbiji je preovladalo uverenje da je najefikasniji oblik organizacije za evropske integracije onaj koji su primenile Slovenija i Estonija: tako je nastala Kancelarija za pridruživanje EU-u

PIŠE:
DR MIHAILO
CRNOBRNJA

Dobro je poznato da smo mi – Srbija i Crna Gora – u poslednjem vagonu voza koji vodi (jednog dana) u članstvo u Evropskoj uniji. Ta nepovoljna činjenica, ipak, sadrži i jednu malu povoljnost: možemo da učimo na iskustvima drugih, naravno pod uslovom da smo na to spremni. Iskustva drugih, pre svega zemalja koje su nedavno postale članice EU-a, mogu nam pomoći da izbegnemo neke očigledne propuste koje su te zemlje imale na svom putu u EU, da smanjimo troškove pridruživanja, pa čak i da skratimo vreme koje je neophodno da bi se ispunili svi uslovi za članstvo.

U svakoj zemlji postoji organizaciona jedinica državnog aparata koja je zadužena za odnose sa Evropskom unijom. Po pravilu, ali ne i obavezno, ta jedinica je smeštena u Ministarstvu inostranih poslova. Po pravilu, ali ne i obavezno, ta jedinica je zadužena za pregovore u raznim fazama pregovaračkog procesa. U svakoj zemlji postoji i organizaciona jedinica državnog aparata koja je zadužena da unutar zemlje inicira svekolike aktivnosti koje su neophodne u procesu pridruživanja, koja koordinira te aktivnosti, prati njihovu realizaciju, i izveštava Vladu o učinjenom. Po pravilu, ali ne i obavezno, takve jedinice su smeštene uz sam centar odlučivanja: uz predsednika ili Vladu date države.

Neke zemlje (recimo tri aktuelna kandidata za EU: Rumunija, Bugarska i Hrvatska) opredelile su se za stvaranje Ministarstva za evropske integracije s očiglednom namerom da ubrzaju proces pridruživanja tako što će koncentrisati sva pitanja vezana za pridruživanje i pregovaranje na jednom mestu.

Koji od ova dva osnovna pravca, a svaki ima svoje nacionalne modifikacije, više odgovara nama? Teško je dati jasan i nedvosmislen odgovor s obzirom na jedinstvenost naše situacije. EU je jasno stavila do znanja da će pregovarati samo sa državnim zajednicom kad je reč o opštim pitanjima Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, a da će pregovarati sa Srbijom i Crnom Gorom *odvojeno* kad je reč o trgovinsko-ekonomskim pitanjima koja će se naći u aneksu sporazuma. Dakle, ne jedan nego tri pregovaračka tima, pri čemu bi najlogičnije bilo da zajednički pregovarački tim vodi Ministarstvo inostranih poslova.

Za nas u Srbiji daleko je važnije pitanje efikasne organizacije celokupnog posla koji prati pregovore, a koji nas u *suštinskom* smislu približava Evropskoj uniji. To su pitanja harmonizacije zakonodavstva, stvaranja sektorskih strategija i politika koje su kompatibilne sa EU-om, izgradnje potrebnih institucija, vođenja odgovarajuće komunikacije sa javnošću po pitanjima integracije, obrazovanja i obuke ne samo onih koji neposredno rade na pitanjima vezanim za integraciju, već i šire javnosti, a posebno mlađih naraštaja koji će tu evropsku budućnost i doživeti...

Procenjujući pozitivne i negativne strane

svih dosadašnjih iskustava, u Srbiji je preovladalo uverenje da je najefikasniji oblik organizacije za evropske integracije onaj koji su primenile Slovenija i Estonija. To znači da se formira jako koordinaciono jezgro koje će biti uz sam centar vlasti, a da se gro posla integracije obavlja u institucijama koje su za to zadužene *po prirodi svoga posla*. Tako je nastala Kancelarija za pridruživanje EU-u koja svoj mandat i autoritet zasniva na činjenici da je direktno vezana za kabinet predsednika, odnosno potpredsednika Vlade.

Iskustva zemalja koje su formirale ministarstva, pored nekih prednosti, ukazuju i na moguća dva ozbiljna problema. Prvo, u prisustvu ministarstava za EU, ostala, linijska ministarstva, slabije se i sporije osposobljavaju po logici "zašto se naprezati kad postoji ministarstvo za to", a upravo težište promena mora da bude u tim ministarstvima. Drugo, ako je ministarstvo za EU u istoj horizontalnoj ravni sa ostalim ministarstvima, ono postaje žrtva aktuelnih političkih odnosa, posebno u višestranačkim, odnosno koalicionim vladama.

Kancelarija, dakle, predstavlja "pramac broda" koji seče vode ka EU-u, ali trup tog metaforičnog broda čine linijska ministarstva i ostale državne institucije. Veza između Kancelarije i ostalih državnih institucija ostvaruje se na dva načina: preko Vlade, za strateška i politička pitanja, i preko *Komisije za koordinaciju pridruživanja Evropskoj uniji*, stalnog tela Vlade koje razmatra sva ostala pitanja organizacije i koordinacije pridruživanja.

Konačno, u ovom modelu postoji još jedno telo, a to je *Savet za evropske integracije Republike Srbije*, na čijem je čelu, po funkciji, uvek predsednik Vlade. Osnovni smisao ovog tela je da pruža snažnu političku podršku celokupnom procesu pridruživanja. Model je time zaokružen. Ali efikasnost svakog, pa i najboljeg modela, odlučujuće zavisi od političke spremnosti da se on u celosti koristi.

Autor je specijalni savetnik za evropske integracije srpskog ministra za ekonomske odnose sa inostranstvom

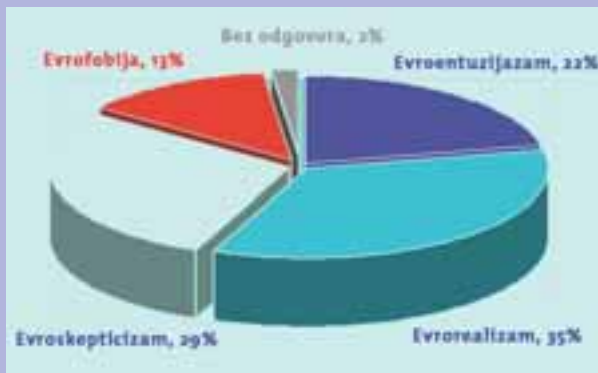
Građani Srbije i Evropa

Evroentuzijizam: "Meni je Evropa veoma bliska i mislim da svim silama treba da radimo na priključivanju, što podrazumeva i ispunjavanje svih uslova koje ona postavlja."

Evrorealizam: "Ne mogu reći da mi je Evropa naročito bliska, ali smatram da je integracija u Evropsku uniju neophodnost i da zato moramo da radimo na tome."

Evroskepticizam: "Ja sam sumnjičav prema namerama Evrope i Zapada uopšte i mislim da na integraciji u njene strukture treba raditi vrlo oprezno i bez žurbe."

Evrofobija: "Integracija sa Evropom bi značila dominaciju evropskih i drugih moćnika nad našim narodom; Srbija ne pripada tom svetu i mi zato treba da negujemo naše tradicionalne vrednosti, a da se manemo jurnjave za Evropom."

Izvor: Dr Srbobran Branković, "Medium Index – Gallup Jugoslavia", Beograd, mesečnik "Međunarodni forum", septembar, 2004.

EU zasad bez strategije za Kosovo

Ako Brisel želi da zameni Ujedinjene nacije, prvo će morati da reorganizuje i konsoliduje svoje prisustvo u Protektoratu

PIŠE: MARKUS BIKEI

Evropska unija želi da preuzme mandat Ujedinjenih nacija na Kosovu, ali neki od EU zvaničnika upozoravaju da bi administracija pod kontrolom Brisela mogla biti jednako birokratska i glomazna kao i sadašnja administracija UN. Oktobarski parlamentarni izbori u protektoratu, i Kosovo uopšte, nalazili su se visoko na agendi sastanka ministara inostranih poslova EU u Luksemburgu 11. oktobra. Tome su prethodile preporuke norveškog diplomate, Kai Eidea, koji je nedavno kritikovao misiju UN na Kosovu, UNMIK, i zaključio da je restrukturisanje ovog tela “neizbežno”

U izveštaju Eide iznosi se sugestija da EU treba da postane vodeći akter na Kosovu u bliskoj budućnosti. U poglavlju pod naslovom “Pogled na budućnost: nova podela rada”, u njegovom izveštaju se kaže: “Sa istekom rezolucije 1244... Kosovom će se verovatno upravljati iz Prištine, pri čemu će EU imati vodeću međunarodnu ulogu.”

Eide je dobio zadatak od UN da istraži etničko nasilje koje je izbilo na Kosovu polovinom marta, što je za posledicu imalo 19 mrtvih i raseljavanje 4.000 kosovskih Srba i drugih nealbana iz njihovih domova.

Generalni sekretar UN Kofi Anan zatražio je od Eidea da preporuči put u budućnost za Kosovo, region kojim se nakon okončanja NATO kampanje bombardovanja 1999. godine upravlja kao međunarodnim protektoratom u skladu sa rezolucijom UN 1244.

Kristina Galjak, portparol Visokog predstavnika EU za spoljnu politiku i bezbednost, Havijera Solane, slaže se da Brisel pokazuje interes za dobijanje aktivnije uloge. Ona je ove sedmice izjavila za IWPR da postoji “neposredna potreba da EU ostvari šire prisustvo na Kosovu.”

Ali, još nije jasno šta bi ovo pojačano prisustvo tačno značilo na terenu.

EU je već bila aktivna na različitim nivo-

ima u Prištini u poslednje četiri godine. EU radi u samom srcu UNMIK-a, gde nemački diplomata Niklaus Graf Lambsdorf predvodi Stub četiri, odeljenje nadležno za obnovu i ekonomski razvoj.

Pored toga, Solana je posle martovskog nasilja imenovao sopstvenog specijalnog predstavnika za Kosovo, Fernanda Dentilija iz Italije.

Početak septembra, Romano Prodi, predsednik Evropske komisije otvorio je još jednu kancelariju EU u Prištini, na čijem čelu se nalazi još jedan Italijan, Đorđo Mamberto, čime je dodatno uvećan broj EU diplomata najvišeg nivoa koji su prisutni na Kosovu.

Bivši specijalni predstavnik EU za Kosovo, Wolfgang Petrič, koji je bio na čelu kancelarije Visokog predstavnika u Sarajevu od 1999. do 2002, vidi ovu instituciju kao model za Kosovo.

“Imajući u vidu težak period koji se očekuje posle konačnog rešenja pitanja statusa, Brisel bi trebalo odmah da započne sa evropeizacijom UN misije”, izjavio je Petrič. “Konačno, na Kosovu važe isti kriterijumi kao u Bosni i Srbiji. Ako želimo da pronađemo rešenje, Brisel mora učiniti konkretne ponude u pogledu prijema u EU.”

Rajnhard Pribe, direktor za Zapadni Balkan u Generalnom direktoratu za spoljne odnose EU, slaže se sa takvim stavom.

“Pošto je Kosovo deo Evrope, nema sumnje da mu moramo dati evropsku perspektivu – i prihvatiti tamo više odgovornosti”, rekao je Pribe.

U isto vreme, Erhard Busek, specijalni koordinator Pakta za stabilnost jugoistočne Evrope, kaže da je verovatno da će EU bolje upravljati Kosovom nego UN.

“EU je pravi igrač za vođenje internacionalne misije u Prištini”, izjavio je za IWPR. “Za razliku od UN, EU ima iskustva u vođenju zemalja u tranziciji.”

Doris Pak, šef parlamentarne delegacije EU za jugoistočnu Evropu, zahtevala je da

UNMIK struktura bude manje-više odmah zamenjena od strane EU.

“UN nije u stanju da obavi posao”, izjavila je Pak za IWPR. Pak je dodala da Brisel treba da razmotri uspostavljanje EU protektorata na Kosovu, jer bi to “pojednostavilo proces približavanja članstvu u EU i pružilo bi Srbima fer šansu da učestvuju u kosovskim institucijama.”

Uz opasnost sukoba u UN, pozivi da se uloga EU na Kosovu proširi još nisu naišli na opšte prihvatanje među lokalnim političarima.

Hašim Tači, šef Demokratske partije Kosova, PDK, bivši komandant Oslobođilačke vojske Kosova, KLA, kaže da bi vodeću ulogu trebalo da imaju SAD, a ne Evropa.

“Dok se odluka o konačnom statusu ne done, ne bi trebalo da bude promene u strukturi međunarodne administracije”, izjavio je Tači.

Neki od EU zvaničnika privatno priznaju da nema garancija da će administracija pod vođstvom EU biti manje birokratska i glomazna nego aktuelna UN administracija.

Jedan EU diplomata u Prištini izjavio je za IWPR da bi mogla biti i gora: “Smešno je zamenjivati postojećih UN birokratiju EU administracijom, jer je organizacija struktura u Briselu još konfuznija od one u Njujorku.”

Isti diplomata ukazao je na poznata rivalstva koja opterećuju Brisel i dovode do sukoba između različitih administrativnih struktura, kao što su Evropski savet, Savet ministara i države članice.

“Dok u Vašingtonu znate koji telefonski broj treba da pozovete ako želite da razgovarate sa predsednikom, unutar EU se ne zna ko zaista ima vlast”, dodao je ovaj zvaničnik.

Prema mišljenju nekih posmatrača, tekuće umnožavanje broja EU zvaničnika u Prištini dovodi do nastajanja konkurentskih i preklapajućih nadležnosti. Takođe, nije rasvetljeno zašto je Prodi osetio potrebu da imenuje posebnog predstavnika za EC kad je EU već tako dobro zastupljena na Kosovu.

Eideov izveštaj naterao je EU “da konsoliduje svoja različita prisustva na Kosovu u jednu koherentniju i konsolidovanu strukturu”.

Dok taj proces konsolidacije traje, Briselu neće biti lako da preuzme vodeću ulogu na Kosovu kao što neki od njegovih podržavalaca izgleda traže.

Autor je dopisnik agencije “Austria Press Agency” i berlinskih novina “Der Tagespiegel” sa Balkana

(Tekst preuzet od *Institute for War & Peace Reporting*, London)

Rezolucija o pridruživanju Evropskoj uniji

koju je Narodna Skupština Republike Srbije usvojila 13. oktobra 2004. godine

Potvrđujući privrženost Republike Srbije izgradnji demokratskog društva, zasnovanog na vladavini prava i poštovanju ljudskih i manjinskih prava, principima tržišne ekonomije, kao i izgradnji delotvornih državnih institucija u skladu sa kriterijumima za pristupanje Evropskoj uniji utvrđenih od strane Evropskog saveta iz Kopenhagena 1993. godine;

Potvrđujući punu opredeljenost Republike Srbije za sprovođenje Ustavne povelje državne zajednice Srbija i Crna Gora i odlučno zalaganje za izgradnju funkcionalne državne zajednice;

Uzimajući kao polaznu osnovu jasno izraženo opredeljenje građana Srbije, kao i ostvareni politički konsenzus o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji kao nespornog strateškog cilja;

Potvrđujući odlučnost Republike Srbije da (u skladu sa svojim nadležnostima) ispuni obaveze preuzete Deklaracijom sa Samita EU–Zapadni Balkan, održanog 21. juna 2003. godine, kao i “Agende iz Soluna za Zapadni Balkan: Put ka Evropskoj integraciji”;

Ističući želju Republike Srbije da aktivno i svestrano doprinese naporima međunarodne zajednice i Evropske unije na postizanju i uspostavljanju političke stabilnosti i trajnog mira u jugoistočnoj Evropi;

Deleći načela, vrednosti i ciljeve na kojima se temelji Evropska unija, uz uvažavanje istorijskih i kulturnih osobenosti Republike Srbije;

Pozdravljajući istorijsko proširenje Evropske unije od 1. maja 2004. godine, kojim je ukinuta politička, vojna, ekonomska i ideološka podela Evrope;

Polazeći od člana 49. Ugovora o Evropskoj uniji (Ugovor iz Amsterdama), koji se odnosi na postupak i uslove prijema države koja je podnela zahtev za članstvo u Evropsku uniju;

Narodna skupština Republike Srbije, na Prvoj sednici Drugog redovnog zasedanja u 2004. godini, održanoj 13. oktobra 2004. godine, donela je

REZOLUCIJU O PRIDRUŽIVANJU EVROPSKOJ UNIJI

Narodna skupština Republike Srbije:

1. Potvrđuje da je ubrzani ulazak Republike Srbije, kao članice državne zajednice Srbija i Crna Gora, u punopravno članstvo u Evropskoj uniji i pristupanje Partnerstvu za mir, strateški i nacionalni cilj, kojem će u budućem radu Narodna skupština Republike Srbije davati punu i stalnu podršku.

2. Izražava punu spremnost:

– da ispuni sve neophodne preduslove potrebne za ubranu integraciju u Evropsku uniju;
– za poštovanje prava čoveka i manjinskih prava;

– za ispunjenje svih međunarodnih obaveza Republike Srbije i odlučno podržava stav da se sva lica osumnjičena za zločine počinjene tokom oružanih sukoba u periodu od 1991. do 2000. godine na teritoriji bivše SFRJ privedu pravdi, u skladu sa pozitivno-pravnim propisima i međunarodnim obavezama;

– za permanentnu i konstruktivnu saradnju koja proističe iz članstva u Savetu Evrope i u Organizaciji za evropsku bezbednost i saradnju;

– za dalji razvoj i unapređenje svih vidova regionalne saradnje, regionalnih inicijativa i saradnje sa susedima.

3. Ukazuje na neophodnost što efikasnijeg rada zajedničkih organa državne zajednice Srbija i Crna Gora i formiranje svih neophodnih institucija, kao i preduzimanje mera za jačanje saradnje sa Evropskom unijom.

4. Obavezuje se da će usklađivanje zakonodavstva Republike Srbije sa pravnim tekovinama Evropske unije dobiti prioritet u radu Narodne skupštine Republike Srbije, uključujući i uvođenje posebnih procedura za poboljšanje efikasnosti tog procesa.

5. Očekuje od Vlade Republike Srbije da jednom u tri meseca, informiše Narodnu skupštinu Republike Srbije o planiranim i ispunjenim obavezama i o realizaciji svih programa i ostalih aktivnosti neophodnih za ubrzanje procesa pridruživanja državne zajednice Srbija i Crna Gora Evropskoj uniji.

6. Traži od Vlade Republike Srbije da u što kraćem roku izradi nacionalnu strategiju Srbije za pridruživanje Srbije i Crne Gore Evropskoj uniji i da sprovodi mere za ubrzano usklađivanje prava Srbije sa pravnim tekovinama Evropske unije.

7. Obavezuje se da razvija i unapređuje saradnju sa Evropskim parlamentom, parlamentima zemalja članica, parlamentima zemalja kandidata za članstvo u Evropskoj uniji, kao i parlamentima zemalja uključenih u Proces stabilizacije i pridruživanja.

8. Preuzima obavezu da aktivno doprinosi širenju evropskih vrednosti i upoznavanju javnosti Srbije sa značajem ulaska naše zemlje u Evropsku uniju.

9. Poziva sve političke stranke, nevladine organizacije, sindikate, udruženja poslodavaca, verske zajednice, medije i sve građane Srbije da se pridruže zajedničkom naporu da se proces pridruživanja ubrza na svim područjima obavljanja zakonodavne, izvršne i sudske vlasti, kao i svake slobodne društvene aktivnosti.

10. Ovu Rezoluciju objaviti u “Službenom glasniku Republike Srbije”.

U Beogradu,
13. oktobra 2004. godine

NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRBIJE
Predsednik
Predrag Marković

Ritam konsenzusa

Srbija je 13. oktobra prešla svoj Rubikon, a da toga gotovo i nije svesna: njeno političko telo se prevalilo ka Evropi tesnom većinom

PIŠE:
DR JELICA MINIĆ

Od 13. oktobra Srbija beleži novu etapu u svom političkom razvoju. Novu kristalizaciju na političkoj sceni, u ritmu četvorogodišnjih ciklusa – 1996, 2000, 2004. Bez euforije, sa mnogo teških reči i ružnih misli, Srbija je prešla svoj Rubikon, a da toga gotovo i nije svesna. U skupštinskom sazivu koji nije previše obećavao, odigrao se dramatičan sukob političkim sredstvima – snagom ili odsustvom argumenata – i srpsko političko telo se prevalilo ka Evropi tesnom većinom. Doduše, uz podršku četiri petine građana koji, uprkos svim ograničenjama, sumnjama i strahovima, vide samo evropsku integraciju Srbije (i Srbije i Crne Gore) kao svoju budućnost. Kritičan broj političkih stranaka ostvario je konsenzus oko evropske integracije zemlje i uslova pod kojima ona može da se odvija i akumulirao dragoceno iskustvo procesa postizanja konsenzusa. To je izbor reformi, povećane odgovornosti Vlade pred Skupštinom, mirenja sa svetom, kažnjavanja zločina i otvaranja dijaloga sa svim društvenim grupama o iskusejima koja nas čekaju na putu ka Evropskoj uniji.

Zašto je konsenzus važan? Koji je njegov smisao i upotrebna vrednost? Kakve ima veze sa evropskom opcijom?

Trivijalna je i istinita konstatacija: mi smo mala, nerazvijena, problematična zemlja u trbuhu Evrope. I istovremeno, značajna zemlja u regionu, bez koje nema stabilnog razvoja ni u susedstvu. Sve su ostale zemlje regiona već definisale ključne ciljeve – EU i Partnerstvo za mir. Čak je i BiH za jedan korak ispred nas u odnosima sa EU-om, a zajedno smo na repu uključivanja u programe NATO-a, čak i u poređenju sa bivšim sovjetskim republikama. Mi smo, dakle, potpuno “mimo sveta” i u njega se najbrže možemo vratiti svojom voljom. Što je najbolja opcija u odnosu na druge raspoložive.

Kad pređemo prvi prag, onda se suočavamo sa sledećom kategorijom problema. Manje od 15 odsto zemalja u svetu uspeva da drži korak sa razvijenijim društvima ili da ih pod određenim okolnostima čak i pretiče, dok više od polovine sve više zaostaje. Tako kažu teorije i statistike. Onih 15 odsto koji hvataju korak, ili pretiču,

to postižu prvenstveno putem društvenog konsenzusa oko osnovnih nacionalnih ciljeva, neophodnih politika i mera kojima ih ostvaruju, i oko uspostavljanja kontrolnih mehanizama za njihovo sprovođenje. Sposobnost da se postigne konsenzus između socijalnih partnera, od globalnog do lokalnog nivoa, jedini je put ka održivom razvoju i najdelotvorniji način da se izbegne marginalizacija. Doduše, on se prema različitim istorijskim okolnostima i kulturološkim obrascima postizao i autokratskim i demokratskim putem. Model koji se u Evropi pokazao kao superiorniji bez ikakve sumnje je demokratski, objedinjujući različite evropske tradicije liberalizma, dirizma i socijalne tržišne privrede.

Na putu demokratske konsolidacije i reformi, moderne informacione i komunikacione tehnologije pružaju moćne alate za one koji imaju volju i znanje (ili volju za sticanjem neophodnih zna-

nja). Lisabonski proces, ili vizija buduće Evrope, društvo je koje se zasniva na znanju. Upravo je istorijat razvoja Evropske unije u najvećoj meri potvrda činjenice da politički (konceptualni i interesni) konsenzus može stvoriti takvo podsticajno okruženje koje omogućava hvatanje koraka u oblasti ekonomskog, tehnološkog i društvenog razvoja. To u punoj meri pokazuju zemlje centralne i istočne Evrope, koje su pre samo desetak godina mučno prolazile kroz teškoće u kojima se i mi danas nalazimo.

Solunski proces, koji je pokrenuo preispitivanje i unapređivanje odnosa EU-a sa Zapadnim Balkanom, ulazi u novu etapu koju je naš region

prošlog leta samo priželjkivao. Evropska unija je 29. septembra donela odluku da pojednostavi finansijske instrumente za dodeljivanje pomoći zemljama koje još nisu postale članice, a koriste različite šeme i programe razvrstane po geografskom i tematskom principu. Od 2007. godine zemlje Zapadnog Balkana koriste iste predpristupne fondove kao i Turska i Hrvatska, koje su kandidati za članstvo. Takođe, u administraciji EU-a zemlje Zapadnog Balkana su premeštene u Direktorata za proširenje iz dosadašnjeg Direktorata za spoljne odnose. Drugim rečima, već danas se moramo ozbiljno pripremati za širom otvorena vrata EU-a 2007. i očekivanu značajnu finansijsku pomoć koju treba znati tražiti, uzeti i apsorbovati.

Za takav posao u naredne dve godine treba ubrzano obučiti više stotina pa i hiljada ljudi. Znači da treba posebno osmisliti politiku prema mladima, obrazovnu politiku, politiku u oblasti razvoja informacionih i komunikacionih tehnologija, politiku u oblasti razvoja preduzetništva. Strani analitičari identifikuju softversku industriju kao jedan od potencijalno najboljih izvoznih proizvoda naše zemlje. Sve to ima veze jedno sa drugim i sa nama. Za one koji umeju da čitaju, to znači da imamo potencijal za veliki skok, ako ga želimo, ako odlučimo da ga učinimo i ako se obezbedi povolj-

na interesna konstelacija proizvođača i upravljača. Opet je neophodan konsenzus.

Gde je Srbija 2004?

Možda simbolika izglasavanja Rezolucije o pridruživanju EU-u o tome najbolje govori. Počelo je sa sat i više zakašnjenja, jer nije bilo kvoruma za istorijski događaj. Gotovo polovina poslanika nije glasala. Nisu hteli ni da se u knjigama za potomstvo napiše da su bili protiv. Pokvarila se tehnika, pa se prebrojavalo „ručno”, i sve se odužilo. Srećom, nije nestalo struje i nije udario grom u Skupštinu Srbije na taj istorijski dan 13. oktobar.

Autorka je član Upravnog odbora Evropskog pokreta u Srbiji

Hronologija evrobalkanskih integracija

SEPTEMBAR

27. septembar – Visoki predstavnik EU-a za spoljnu politiku i bezbednost Havijer Solana rekao je u Prištini da je u interesu kosovskih Srba da učestvuju na parlamentarnim izborima u oktobru na Kosovu, a to su dan kasnije, posle razgovora sa najvišim političarima Kosova, ponovili i ambasadori zemalja EU-a u SCG.

-Evropski parlament počeo višenedeljno ispitivanje 24 kandidata za komesare Evropske komisije, koji će stupiti na dužnost 1. novembra ukoliko u međuvremenu dobiju pristanak Parlamenta.

Novi predsednik Evropske komisije (od 1. novembra): HOZE MANUEL BAROZO

OKTOBAR

1. oktobar – Predsednik Evropske komisije Romano Prodi predao je u Skoplju makedonskom premijeru Hariju Kostovu upitnik Evropske komisije, koji je deo procedure približavanja Makedonije Evropskoj uniji.

4. oktobar – EU i SCG su u Beogradu parafirale Okvirni sporazum o opštim principima učestvovanja državne zajednice u programima EU-a, koji će omogućiti državnoj zajednici finansijsku pomoć u procesu pridruživanja Uniji.

5. oktobar – Havijer Solana i Kris Paten u poseti Zagrebu i Beogradu. Visoki predstavnik

EU za spoljnu politiku i bezbednost i komesar za spoljne poslove su u Beogradu sa najvišim političkim predstavnicima Državne zajednice, kao i Srbije i Crne Gore razgovarali o tzv. dvostrukom koloseku za pridruživanje Srbije i Crne Gore Uniji. Zaključeno je da je prihvatanjem ovog pristupa od strane EU i SCG otklonjena većina prepreka za približavanje SCG Uniji.

-Parlamentarna skupština Saveta Evrope je u Strazburu usvojila Rezoluciju o funkcionisanju demokratskih institucija u SCG. U Rezoluciji se konstatuje napredak u funkcionisanju državne zajednice, ali se kritikuje izostanak saradnje sa Haškim tribunalom, sporo sprovođenje ustavnih reformi, nedovoljne reforme u pravosuđu, kao i nedosvoljna civilna kontrola nad policijom.

6. oktobar – Evropska komisija je u ovogodišnjem izveštaju o Turskoj preporučila zapo-

Baviće se i nama: novi komesar za proširenje EU OLI REN

činjanje pregovora o članstvu u EU sa ovom zemljom. U izveštajima o Bugarskoj i Rumuniji Komisija kaže da se nada da će pregovori o članstvu sa ovim državama biti završeni do kraja 2004, te da će one ispuniti sve preostale ekonomske uslove i postati članice EU 2007. godine. Potvrđujući raniju odluku da sa Hrvatskom u 2005. započne pregovore o članstvu, Komisi-

ja je u izveštaju o ovoj zemlji naglasila da će pregovori moći da se prekinu ako Hrvatska ne ispunjava postavljene uslove, pre svega saradnju sa Haškim tribunalom.

-U susretu sa predsednikom Srbije Borisom Tadićem, Havijer Solana podržao Tadićev poziv kosovskim Srbima da učestvuju na parlamentarnim izborima na Kosovu 23. oktobra. U susretu sa ministrom spoljnih poslova Albanije Kastriot Islamijem, Solana zatražio ubrzanje reformi u Albaniji, kao i pojačanu borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije.

8. oktobar – Da bi se sprečila zloupotreba prilikom izvoza šećera u EU, Vlada Srbije je odredila granične prelaze na kojima se isključivo može vršiti uvoz i izvoz šećera.

10. oktobar – Posle trinaest godina "Elektroprivreda Srbije" ponovo povezana sa sistemom evropskih dalekovoda.

11. oktobar – Savet EU je podržao tzv. dvostruki kolosek koji je Komisija predložila kao pristup SCG, kao i ponovno pokretanje izveštaja Komisije o Studiji izvodljivosti za SCG. Savet je podržao aktivnosti Haškog tribunala i zatražio od svih država da pomognu u transferu optuženih za ratne zločine, a takođe je zamrzao imovinu trojice optuženih: R. Karadžića, R. Mladića i A. Gotovine. Savet

EU je usvojio i operacioni plan operacije "Altea" EUFOR-a, kojim će EU od NATO-a preuzeti vojnu operaciju u BiH 2. decembra 2004. Savet je takođe produžio svoju policijsku misiju EUPOL PROXIMA u Makedoniji, čiji dosadašnji mandat ističe 15. decembra 2004.

Jeđini iz bivše Jugoslavije: novi komesar iz Slovenije JANEZ POTOČNIK

13. oktobar – Skupština Srbije je glasovima 129 poslanika usvojila Rezoluciju o pridruživanju Evropskoj uniji.

-Bugarska za sada ne planira da uvede vize za građane Srbije i Crne Gore i Makedonije, ali će to pitanje sigurno biti pokrenuto zbog ulaska zemlje u Evropsku uniju, izjavila je Gergana Grančarova, zamenica ministra spoljnih poslova Bugarske.

Izašao je novi broj "EUROPEAN BALKAN OBSERVERA" (EBO), zajedničkog izdanja Beogradskog centra za evropske integracije (BeCEI) i Bečkog instituta za međunarodne ekonomske studije (WIIW), na engleskom jeziku. EBO se bavi odnosima Evropske unije i Balkana, a u svom četvrtom broju donosi sledeće tekstove:

- Vim van Mers, "Ponovno promišljanje Balkana – nesaglasnosti izgradnje države i nacije i evropske integracije"

- Leda Demetropulu, "Potencijal za evropeizaciju i proces pridruživanja na Zapadnom Balkanu"

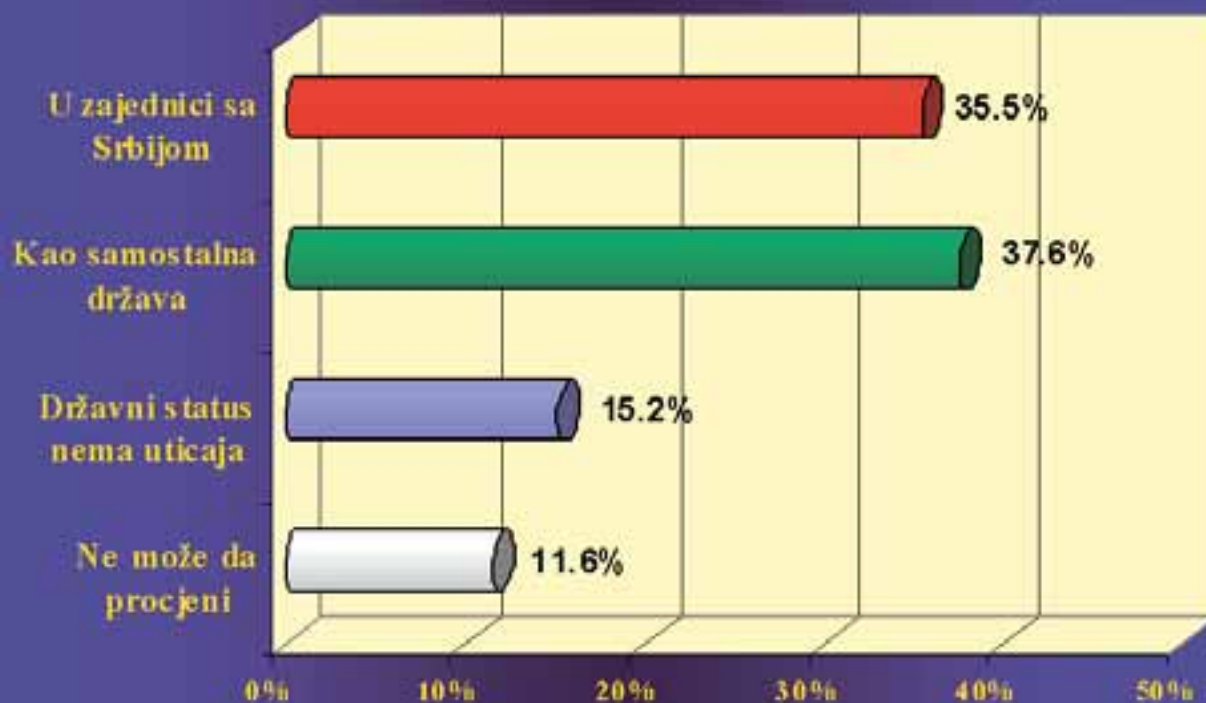
- Dimitar Bečev, "Više lica balkanske bezbednosti"

- Kristof Solio, "Bosanski proces integracije u EU"

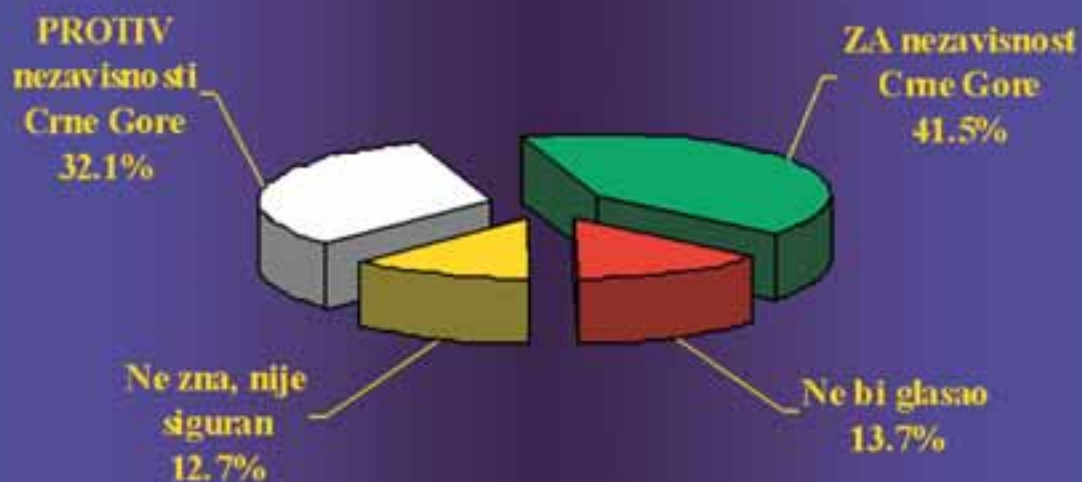
Zahvaljujemo se dosadašnjem uredniku **Florijanu Biberu**. EBO će odsad uređivati **Vladimir Gligorov**. Ovaj i ranije brojeve možete videti na sajtu BeCEI-a: www.becei.org

Evropa u brojkama

BRŽI ULAZAK CRNE GORE U EU

IZJAŠNJAVANJE NA REFERENDUMU NAKON BEOGRADSKOG SPORAZUMA

Izvor: istraživanje javnog mnjenja Crne Gore, CEDEM, septembar 2004.

Pojmovnik EU i evropskih integracija

Studija izvodljivosti: u okviru Procesu stabilizacije i pridruživanja, koju izrađuje Evropska komisija, izražava procenu spremnosti određene države Zapadnog Balkana da započne pregovore o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju. Prilikom pripreme studije posebna pažnja se pridaje stepenu usvajanja i sprovođenja preporuka i zaključaka Zajedničke konsultativne radne grupe, a u slučaju Srbije i Crne Gore i sastanaka u okviru Unapređenog stalnog dijaloga. Na osnovu zaključka studije, koji podnosi Komisija, Savet EU-a donosi odluku o započinjanju pregovora.

Konsultativna radna grupa: zajedničko (savetodavno) radno telo sastavljeno od stručnjaka EU-a i određene države Zapadnog Balkana. KRG razmatra različita pitanja u vezi sa pripremama za pregovore o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju EU-u. Cilj sastanaka KRG-a je da se pružanjem stručnih saveta i tehničke pomoći unaprede kapaciteti državne uprave. Rad KRG-a je usmeren prvenstveno na reforme i prilagođavanja zakona u oblastima privrede, medija, spoljne politike, izbornog zakonodavstva, državne uprave, pravosuđa itd. KRG EU-a i Srbije i Crne Gore sastala se pet puta u Beogradu, u periodu od 23. jula 2001. do 10. jula 2002. godine. Nakon sastanka KRG-a, Komisija EU-a obično pristupa izradi Studije o izvodljivosti, od čije pozitivne ocene zavisi početak pregovora o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju. U slučaju Srbije i Crne Gore došlo je do izvesnog zastoja zbog unutrašnje reorganizacije države. Istovremeno je obezbeđen nastavak stručnog dijaloga u okviru novog procesa koji je nazvan Unapređeni stalni dijalog.

Unapređeni stalni dijalog: Nepredviđeno kašnjenje u donošenju Ustavne povelje i stvaranju državne zajednice Srbija i Crna Gora dovelo je do pomeranja rokova u vezi sa procesom pridruživanja EU-u. U julu 2003. godine uspostavljen je Unapređeni stalni dijalog (USD), novi mehanizam za zajedničku saradnju EU-a i Srbije i Crne Gore u procesu pridruživanja. Unapređeni stalni dijalog (koji se suštinski ne razlikuje od KRG-a) uspostavljen je kako bi se vreme do otpočinjanja pregovora o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju iskoristilo za dodatne pripreme i pomoć. U okviru USD-a periodično se održavaju stručne konsultacije u vezi sa trenutnim stanjem i kapacitetima u različitim sektorima privrede i u državnoj administraciji. Rezultat ovih sastanaka su zajedničke preporuke, od čije primene zavisi spremnost Srbije i Crne Gore za pregovore o SSP-u. U 2003. godini održana su dva sastanka u okviru USD-a od kojih je prvi bio posvećen pravosuđu i unutrašnjim poslovima, a drugi ekonomskim reformama.

(Izvor: *Bukvar evropskih integracija*, Kancelarija za pridruživanje EU-u, Vlada Republike Srbije, 2004)

Evropa na mreži

Kvalitet domaćih internet sajtova o evropskim integracijama u vidnom je usponu u odnosu na pre samo nekoliko meseci, a ova ocena važi i za prezentacije državnih organa i nevladinih organizacija.

Sve o **Kancelariji za pridruživanje EU-u** Vlade Republike Srbije možete naći na adresi: www.seio.sr.gov.yu. Internet prezentaciji **Ministarstva za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije** Crne Gore možete pristupiti i preko sajta Vlade Crne Gore (www.minevrint.vlada.cg.yu), ali i preko posebnog sajta: www.integracije.cg.yu. I srpska kancelarija i crnogorsko ministarstvo nude sada mnoštvo informacija o svojim završenim, tekućim i planiranim aktivnostima, kao i osnovne informacije o Evropskoj uniji i hronologiju naših odnosa sa Unijom. Zainteresovanima preporučujemo rezultate istraživanja javnog mnjenja sa ovih sajtova i posebno publikacije, kao što je pojmovnik evropskih integracija, koji se u srpskoj varijanti zgodno zove "Bukvar".

Najbolji internet sajt neke nevladine organizacije iz ove oblasti ima **Evropski pokret u Srbiji** (www.emins.org), gde ćete, osim praćenja mnogobrojnih aktivnosti Pokreta, moći da nađete i publikacije, kao i dokumente EU-a, Saveta Evrope, naših državnih organa... Ako ste gladni vesti o Uniji i iz Unije – boljeg mesta za svakodnevnu posetu od ovoga kod nas nema.

Sajt **Delegacije Evropske komisije u SCG** (www.eudelyug.org) mogao bi da se redovnije ažurira i da, osim varijante na engleskom, donosi i prevode odluka EU-a, koji se tiču SCG. Prijavite se za elektronski bilten informacija o aktivnostima EU-a na Zapadnom Balkanu ili preko ovog sajta ili direktno na: www.eu-see.info.

Institut G17 ima Odeljenje za evropske studije, čiji rad još nije adekvatno predstavljen na mreži (www.g17institut.co.yu), ali se isto može reći i za sajt **Beogradskog centra za evropske integracije** (www.becei.org), na kojem, ipak, ovdad možete da nađete sve brojeve i tekstove iz "Evropskog foruma", kao i "European Balkan Observera" od januara 2003. do danas. Beogradska kancelarija **nemačke fondacije "Konrad Adenauer"** na svom sajtu (www.kas-bg.org) ima temeljan (i dosad kod nas najbolji) rečnik, odnosno – kako ga oni zovu – priručnik za evropsku integraciju "Evropa od A do Š", koji se može "skinuti", naravno besplatno. Na kraju, kratko o veoma korisnom **sajtu o harmonizaciji** naših pravnih propisa sa propisima Evropske unije (www.harmonizacija.org), pokrenutom pre nekoliko meseci: posetite ga – uzorno se održava – i ima vesti o važnim zakonodavnim inicijativama u Srbiji i Crnoj Gori, kao i tekstove usvojenih zakona.

Beogradski centar za evropske integracije (BeCEI) okuplja domaće i strane stručnjake koji se bave istraživanjima, obrazovanjem i izdavaštvom u oblasti političkih, bezbednosnih i ekonomskih reformi, neophodnih za evropske integracije naše zemlje.

e-mail: info@becei.org, **web:** <http://www.becei.org>

Kontakt: dr Jovan Teokarević, direktor

Fondacija "Friedrich Ebert" je institucija koja daje doprinos razvoju pluralizma, pravne države, socijalne pravde i nenasilnom rešavanju konflikata u državi i društvu. Transformacija društva i razvoj demokratije, unutrašnji i spoljni procesi integracije Srbije, pravne, ekonomske i socijalne reforme oblasti su delovanja beogradske kancelarije ove Fondacije.

e-mail: fes.bgd@fes.org.yu, **web:** www.fes.org.yu

Kontakt: Dr Heinrich Sassenfeld, koordinator projekta za Srbiju i Crnu Goru

Mesečnik "Evropski forum" je izdanje **Beogradskog centra za evropske integracije** i redovni je dodatak nedeljnika "Vreme".

Osnovale su ga u januaru 2003. godine tri nevladine organizacije: Pax Christi Holandija, BeCEI i Centar za razvoj Srbije.

Urednici: Aleksandra Mijalković i dr Jovan Teokarević

Adresa: Vitanovačka 23, 11000 Beograd, Srbija i Crna Gora

Tel/fax: 011-464-180, **e-mail:** info@becei.org, www.becei.org

Ovaj broj je objavljen u saradnji sa Fondacijom "Friedrich Ebert" i uz finansijsku pomoć Radne grupe za političko obrazovanje AG Breitenbildung

Štampa: Rotografika, Subotica